

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3001/2020. (II. 4.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 18/A.Bf.236/2018/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Győrffy István ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte a Debreceni Törvényszék 18/A.Bf.236/2018/7. számú végzése – és ezzel összefüggésben a Debreceni Járásbíróság 59.B.1659/2016/43. számú ítélete – alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. A megelőző büntetőeljárásban a Debreceni Járásbíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) az 59.B.1659/2016/43. számú – 2018. április 9-én meghozott – ítéletében az indítványozó bűnösségét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 235. § (1) bekezdésébe ütköző, a (2) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő közúti baleset gondatlan okozásának vétségében, illetve a Btk. 236. § (1) bekezdésébe ütköző ittas állapotban elkövetett járművezetés vétségében állapította meg. Halmazati büntetésként az indítványozót 3 év 10 hónap fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 év közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte.
- [3] Az elsőfokú bíróság az indítványozót a Btk. 238. § (1) bekezdésébe ütköző járművezetés tiltott átengedésének vétsége miatt emelt vád alól felmentette.
- [4] Az elsőfokú bíróság a nyomozás során beszerzett szakértői vélemény kiegészítésére igazságügyi orvosi szakértőt rendelt ki. Ítéletében rögzítette – az indítványozó ezzel összefüggésben tett kifogásaira figyelemmel –, hogy a kirendelt szakértő a szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi orvos szakértő, így a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 78. § (4) bekezdése alapján a büntető eljárási szabályok betartásával került sor a kirendelésére, az általa benyújtott szakvélemény pedig törvényes és megalapozott. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a régi Be. 102. § (1) bekezdése alapján a szakértő saját nevében jogszerűen terjeszthette elő szakvéleményét.
- [5] 1.2. A Debreceni Törvényszék (a továbbiakban: másodfokú bíróság) a 18/A.Bf.236/2018/7. számú – 2019. január 8-án meghozott – végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét az indítványozó vonatkozásában helybenhagyta.
- [6] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett. Ennek eredményeként korrekciót nem igénylő, megalapozott tényállást állapított meg, amely így a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 591. § (1) bekezdése szerint a másodfokú eljárásban is irányadó. A másodfokú bíróság rögzítette azt is, hogy az elsőfokú bíróság a régi Be. 78. § (3)–(4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően járt el. Kiemelte: a bizonyítékokat egyenként és egymással is összevetve végezte el

mérlegelő tevékenységét, amelyhez kapcsolódó indokolásból nyomon követhető az a logikai okfolyamat, amely a tényállás, és azon keresztül pedig az indítványozó bűnösségének a megállapításához, a járművezetés tiltott átengedésének vétsége vonatkozásában pedig a felmentéshez vezetett.

- [7] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését.
- [8] 2.1. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme a törvényes bíróhoz való joggal összefüggésben, és a szakértői bizonyítással összefüggésben merül fel.
- [9] 2.1.1. Az indítványozó a törvényes bíróhoz való jog sérelmével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a Debreceni Törvényszék büntető ügyszakának 2019. január 1-je és december 31-e közötti – a bíróság honlapján 2019. március 27-én elérhető – ügyelosztási rendje szerint a másodfokon eljáró bírói tanács egyik tagja (dr. Tóth Zoltán bíró) a Debreceni Járásbíróságról kirendelt bíró, akinek a kirendelése 2018. január 1-jétől december 31-ig tartott. Az indítványozó álláspontja szerint ezért a kirendelt bíró 2019. január 8-án, a másodfokú végzés meghozatalkor nem volt a Debreceni Törvényszék 18/A.Bf. tanácsába beosztva, így annak tagjaként nem volt jogosult eljárni.
- [10] 2.1.2. Az indítványozó kifejtette továbbá, hogy álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja annak követelményét is, hogy a bíróságok a bizonyítási eljárást, így a szakértői bizonyítást a jogszabályoknak megfelelően folytassák le.
- [11] Az indítványozó álláspontja szerint ügyében megállapítható, hogy olyan szakértők adtak szakértői véleményt – mint egyéni vállalkozók – akik arra az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) 4. § (1) bekezdésében és 48. §-ában, továbbá a Debreceni Egyetem Szervezeti és Működési Szabályzatában foglaltakra figyelemmel – nem lettek volna jogosultak. A szakértők ugyanis a szakvéleményt a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Igazságügyi Orvostani Intézet alkalmazottjaként készíthették volna el, és nem saját nevükben eljárva. Ebből az indítványozó érvelése alapján egyértelműen következik az is, hogy büntetőjogi felelősségének megállapítása olyan szakértői véleményeken alapult, amelyek nem az arra jogosulttól származtak.
- [12] 2.2. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntés az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből fakadó jogorvoslathoz való jogot azért sérti, mert a bíróság a másodfokú eljárásban a Be. 600. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján tárgyalást tartott, és ennek keretében ismertette az igazságügyi boncjegyzőkönyvet, a kábítószert fogyasztásához kapcsolódó igazságügyi szakértői véleményt, az igazságügyi műszaki szakértői véleményt, az igazságügyi toxikológiai véleményt, a műszaki szakértői vélemény kiegészítését, valamint az ittassághoz kapcsolódó igazságügyi szakértői véleményt. Az indítványozó hangsúlyozta: a másodfokú bíróság tette bizonyítás tárgyává az eljárás során keletkezett valamennyi szakértői véleményt, így lényegében azon bizonyítékokat, amelyekre alapítottan a kérelmező büntetőjogi felelőssége megállapításra került.
- [13] Az indítványozó a fentiek alapján azt kifogásolta, hogy mivel a másodfokú bíróság a jogorvoslat keretében tette az eljárás anyagává a hivatkozott szakértői véleményeket, elzárta attól, hogy „hathatós jogorvoslattal” éljen, és lényegében a tényleges bírósági eljárás egyfokú eljárássá szűkült le.

II.

- [14] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

III.

- [15] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz az érdemi elbírálás Abtv.-ben foglalt törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [16] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz a határozott kérelem törvényi feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont], továbbá az Abtv. 27. §-ában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [17] 2. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.
- [18] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság már előjáróban kiemeli, hogy következetes gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [38]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság a vizsgált esetben – figyelemmel a fent ismertetett gyakorlatára – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének és (7) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elemek tekintetében megállapította, hogy azok csak részben felelnek meg az Abtv. 29. §-ában foglalt alternatív törvényi követelményeknek az alábbi indokok miatt.
- [20] 2.1. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét részben a bizonyítási eljárás lefolytatásával összefüggésben állította. Érvelésének lényege, hogy a bíróságok olyan szakértői véleményre alapították döntésüket, amely olyan személytől származik, aki ennek előterjesztésére nem volt jogosult. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá.
- [21] A másodfokú bíróság ügydöntő határozatában egyértelmű indokát adta annak, hogy miért nem fogadta el az indítványozónak a szakértői bizonyítás szabálytalanságával kapcsolatos kifogásait. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a nyomozás során az indítványozó ittasságára vonatkozó szakértői vélemény kiegészítése végett egy másik szakértőt rendelt ki. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a szakértő „tényszerűen a szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértő”, aki ennek okán a szakértői vélemény előterjesztésére jogosult volt.
- [22] A másodfokú bíróság emellett – figyelemmel az indítványozó kifogásaira – rámutatott arra is, hogy a Debreceni Egyetem Klinikai Központi Igazságügyi Orvostani Intézete nem szakértői intézet, hanem egyetemi, igazságügyi, orvostani, oktató intézet, amelynek munkatársai az igazságügyi miniszter által kinevezett állandó igazságügyi orvosszakértők, egyetemi oktatók, akik az igazságügyi orvosszakértői tevékenységet egyéni vállalkozóként végzik.
- [23] A támadott bírói döntés hivatkozott indokolása alapján megállapítható, hogy a bírósági eljárás során kirendelt igazságügyi szakértő személyével és véleményével kapcsolatos indítványozói kifogásokat a másodfokú bíróság részletesen vizsgálta. Az indítványozó valójában a szakértői bizonyítás körében állított kifogásokon keresztül azt sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok nem az általa előterjesztett indítványoknak megfelelően határozták meg a bizonyítási eszközök körét, és azokat nem álláspontjának megfelelően értékelték.
- [24] Az Alkotmánybíróság emlékeztet azonban arra a következetes gyakorlatára, miszerint „[a] tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás, ezen belül is a bizonyítékok értékelése az eljáró bíróságok ítélkező tevékenységének részét képezi” {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]}. Az Alkotmánybíróságnak ezért nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélkezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Az indítványozó által az alkotmányjogi panaszában előadott érvek az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján nem tekinthetők olyanoknak, amelyek a bírói döntés alkotmányossági szempontból történő vizsgálatát megalapoznák {3027/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [14]; 3091/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]; 3218/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [16]; 3247/2018. (VII. 11.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [25] A szakértő kirendelésével kapcsolatban állított jogsérelem ezért nem veti fel a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy ezzel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.

- [26] 2.2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának a feltételeit a jogorvoslathoz való jog állított sérelme alapján az alábbiak szerint vizsgálta.
- [27] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében a jogorvoslathoz való jog tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. A jogorvoslathoz való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges {lásd összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}.
- [28] A jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] sérelmével összefüggésben az indítványozó kifejtette, hogy a másodfokú bíróság tette bizonyítás tárgyává az eljárás során keletkezett valamennyi szakértői véleményt, így lényegében azon bizonyítékokat, amelyekre alapítottan a kérelmező büntetőjogi felelőssége megállapításra került.
- [29] Az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a másodfokú bíróság a Be. 600. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján valóban tárgyalást tartott, és a tárgyaláson az indítványozó által hivatkozott iratokat ismertette. Erre a másodfokú bíróság megítélése szerint azért volt szükség, mert a rendelkezésre álló tárgyalási jegyzőkönyvek alapján nem volt egyértelműen beazonosítható, hogy az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás során mely okiratokat ismertette.
- [30] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azonban azt nem jelölte meg egyértelműen, hogy az állított jogszabálysértés miatt vezet a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességére. Az indítványozó nem állította, hogy az ismertetett iratokban foglaltakat nem ismerte, sőt éppen ellenkezőleg: a tárgyaláson ismertetett szakértői véleményekben foglaltakat az eljárás korábbi szakaszában is vitatta, és ezzel kapcsolatos indítványait az elsőfokú bíróság megvizsgálta.
- [31] A másodfokú bíróság kifejezetten hangsúlyozta, hogy a felülbírálati jogköréhez igazodva „leellenőrizte, hogy az elsőfokú bíróság megtartotta-e az eljárási szabályokat és vizsgálta az ítélet megalapozatlanságát is”. Ehhez mérten pedig megállapította, hogy nem tartható fel olyan, a Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt eljárási szabálysértés, amely az ítélet hatályon kívül helyezését indokolná, és nem észlelt egyéb, a Be. 609. § (1) bekezdésében rögzített normaszegést sem, amely az érdemi felülbírálat akadályát képezné.
- [32] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel kiemeli, hogy az indítványozó valójában a jogorvoslathoz való jog állított sérelméről kereszttül is a számára kedvezőtlen bírói döntés tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját adta, de az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéséhez nem kapcsolt relevánsnak tekinthető és érdemi vizsgálatra alkalmas alkotmányjogi érvelést. „Az indítvány azt célozza, hogy az Alkotmánybíróság a másodfokú bíróság által eldöntött tény- és jogkérdéseket vizsgálja felül, és a bíróság álláspontjától eltérően értékelje. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanakkor nem fogadható be az indítvány, ha az a bírói döntés és az eljárások – alaptörvény-ellenességet megalapozó indok nélküli – tartalmi, jogi kritikáját tartalmazza.” {3172/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [20]}
- [33] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a jogorvoslathoz való jog állított sérelmével összefüggésben sem tartalmaz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést felvető indokolást.
- [34] 3. Az indítványozó álláspontja szerint ügyében olyan bíró járt el, aki az ügy elbírálásakor nyilvánosan elérhető ügyelosztási rend alapján nem járhatott volna el, ezért sérült a törvényes bíróhoz való jog.
- [35] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az alkotmányjogi panasz a törvényes bíróhoz való jog állított sérelmével összefüggésben felveti a támadott bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét, ezért az indítványt ebben a részében érdemben vizsgálta.

IV.

- [36] Az indítvány nem megalapozott.
- [37] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog indítvánnyal érintett alkotmányos tartalmát, különös tekintettel a törvényes bíróhoz való jogra.
- [38] 1.1. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében megerősített és továbbfejlesztett {lásd: 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [23]}.

- [39] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [40] 1.2. A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [41] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket. Nevesíteni lehet ugyanakkor számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]; lásd erről: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [42] 1.3. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Emellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban egyes alapjogok esetében további kritériumok határozhatók meg, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét voltukban sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett {lásd: 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [43] Ezekben az esetekben a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) keretén belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy saját dogmatikája van annak, mi számít „bírósnak” {3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]}, mikor „törvényes” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}, „független” és „pártatlan” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]} az eljáró testület.
- [44] 1.4. Az indítványozó álláspontja ügyében a törvényes bíróhoz való jog sérült, mivel a vele szemben lefolytatott bírói eljárás befejezésekor a másodfokú bíróság eljáró tanácsában olyan bíró vett részt, aki az akkor elérhető – a bíróság honlapján közzétett – ügyelosztási rend szerint nem volt a bíróság bírója. Az Alkotmánybíróság ezért áttekintette a törvényes bíróhoz való jog alkotmányos tartalmát az ügyelosztási rend közzétételére vonatkozó törvényi szabályozással összefüggésben.
- [45] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által felállított bíróság bírálja el. Az Alkotmánybíróság értelmezésében „[a] törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bíróság járjon el. Ezt az alkotmányos elvet a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) az Alapelvek között úgy fogalmazza meg, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától [8. § (1) bekezdése]. Ezen túlmenően a Bszi. ismeri a törvény által rendelt bíró fogalmát, aki pedig az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró [8. § (2) bekezdés]. Az ügyelosztási rendet az objektivitás és a személytelenség biztosítása, az önkényesség kizárása érdekében előző évben állapítja meg a bíróság elnöke, amely a tárgyévben kizárólag szolgálati érdekből vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható [9. § (1) bekezdés]” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [46] A Bszi. 8. §-a tehát a törvény alapelvei között rögzíti a törvényes bíróhoz való jogosultságot, és meghatározza a törvényes bíró fogalmát. A törvényes bíró az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendel-

kező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró. A jogalkotó a Bszi. norma-szöveg-javaslatához fűzött indokolásban kifejezetten hangsúlyozta, hogy „[e]zen alapelvi rendelkezésekhez való szoros kapcsolódása okán, illetve arra tekintettel, hogy ezen jog biztosításának egyik garanciája az ügyelosztási rend kialakítása, a törvény az Alapelvek között helyezi el az ügyelosztási rendre vonatkozó részletszabályokat.” A Bszi. 11. § (2) bekezdése garanciális szabályként előírja, hogy „[a]z ügyelosztási rendtől az eljárási törvényekben szabályozott esetekben, továbbá igazgatási úton a bíróság működését érintő fontos okból lehet eltérni”.

- [47] A Bszi. 9. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az ügyelosztási rendet a tárgyévet megelőző év december 10. napjáig kell meghatározni. Ennek indoka, hogy kiemelt érdek fűződik ahhoz, hogy az ügyelosztási rendek valóban határidőre elkészüljenek, hiszen ehhez kapcsolódik annak megállapíthatósága, hogy ki tekintendő a „törvény által rendelt bíró”-nak. A határidő megjelölésének – a jogalkotó indokai szerint – az a célja, hogy év közben korlátlanul ne változzon az ügyelosztási rend, mivel egy stabil ügyelosztási rend mellett érvényesülhet megfelelően a törvényes bírótól való elvonás tilalmának követelménye. Ugyanakkor előfordulnak év közben olyan események, amelyek miatt elkerülhetetlen az ügyelosztási rend módosítása, sőt ha a bíróságra az ügyelosztási rend meghatározását követően kerül kirendelésre bíró, az ügyelosztási rendet ennek megfelelően ki kell egészíteni.
- [48] A törvény kifejezetten előírja azt is, hogy „[a]z ügyelosztási rendet és annak módosítását, kiegészítését az érintettekkel haladéktalanul ismertetni kell és a bíróságon, a felek által is hozzáférhető helyen ki kell függeszteni, továbbá a bíróságok központi internetes honlapján [...], valamint – ha a bíróság azzal rendelkezik – az érintett bíróság honlapján közzé kell tenni” [Bszi. 11. § (1) bekezdés].
- [49] 2. Az Alkotmánybíróság érdemi döntése meghozatala során – következetes gyakorlatának megfelelően – figyelemmel volt az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára is {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 291, 321; megerősítette: 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [30]; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [48]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [50] Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 6. cikk (1) bekezdése értelmében „[m]indenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által felállított független és pártatlan bíróság tisztességesen [...] tárgyalja [...] polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában”.
- [51] Az EJEB gyakorlatában az EJE 6. cikk 1. bekezdése értelmében a bíróságnak „törvény által felállított”-nak kell lennie. Az Egyezmény 6. cikke szerinti „törvény által felállított” kifejezés azt hivatott biztosítani, hogy „egy demokratikus társadalomban a bírósági szervezet nem a végrehajtó hatalom mérlegelésétől függ, hanem az Országgyűléstől származó törvények szabályozzák” [*Zand kontra Ausztria* (7360/76.) 1977. május 16., idézi: *Miracle Europe Kft. kontra Magyarország* (57774/13.), 2016. január 12., 51. bekezdés].
- [52] Az EJEB rámutatott, hogy a „törvény” nemcsak a bírósági szervek létrehozását és illetékességét szabályozó jogszabályokat jelenti, hanem minden olyan rendelkezést, amelynek a megsértése szabálytalanná tenné egy vagy több bíró közreműködését egy ügy tárgyalásában. Ilyen rendelkezések például azok, amelyek a bírósági tanács tagjainak függetlenségét, a hivatali idő hosszát, a pártatlanságot és az eljárási garanciák meglétét szabályozzák [*Coeme és mások kontra Belgium* (32492/96., 32547/96., 32548/96., 33209/96. és 33210/96.), 2000. június 22., 99. bekezdés; *Gurov kontra Moldova* (36455/02.), 2006. július 11., 36. bekezdés].
- [53] A EJEB gyakorlatában hangsúlyosan jelenik meg, hogy a bíróságoknak egy demokratikus társadalomban bizalmat kell hogy keltsenek a nyilvánosságban és az eljárásban érintett felekben. Annak eldöntésében, hogy jogosak-e az aggályok egy konkrét bíróság függetlenségével vagy pártatlanságával kapcsolatban, az eljárásban érintett felek álláspontja fontos, de nem döntő jelentőségű. Döntő jelentősége annak van, hogy a felek kétségeit objektív alapon igazolni lehet-e [*Morris kontra Egyesült Királyság* (38784/97.), 2002. február 26., 58. bekezdés; *Miroshnik kontra Ukrajna* (75804/01.), 2008. november 27., 61. bekezdés] E tekintetben még a látszatnak is lehet bizonyos jelentősége, vagyis „nem csak igazságot kell szolgáltatni, hanem úgy is kell látszania, hogy igazságot szolgáltatnak” [*De Cubber kontra Belgium* (9186/80.) 1984. október 26., 26. bekezdés]. Az EJEB ezért sokszor együtt vizsgálja a törvényes bíróhoz való jog követelményét a függetlenség és az objektív pártatlanság követelményével [*Sacilor Lormines kontra Franciaország* (65411/01.), 2006. november 9., 62. bekezdés].
- [54] Az EJEB gyakorlatát tehát abban lehet összefoglalni, hogy az eljáró bíró kiválasztásának, illetve az ügyelosztási rend elveinek és egyéb törvényi szempontjainak mindig ellenőrizhetőnek kell lennie. Ellenkező esetben a szabályozás felvetheti, hogy a függetlenség és pártatlanság hiányának látszatát keltse, és hogy nem biztosítja azt

az előreláthatóságot és bizonyosságot, amely ahhoz kell hogy egy bíróság „törvény által felállított” bíróságnak minősüljön [*Miracle Europe Kft. kontra Magyarország* (57774/13.), 2016. január 12., 63. bekezdés].

- [55] 3. Az indítványozó érvelése szerint ügyében a Debreceni Törvényszék 18/A.Bf tanácsa hozott határozatot, amely tanácsban részt vett az érintett bíró is. Az indítványozó által mellékelte – állítása szerint 2019. március 27-én letöltött – 2019. évre megállapított ügyelosztási rend szerint a Debreceni Járásbíróságról kirendelt bíró kirendelése 2018. január 1-je és 2018. december 31-e közötti időtartamra szólt (ebben az ügyelosztási rendben egyéb adat nem szerepelt). Az indítványozó álláspontja szerint ezért a kirendelt bíró nem járhatott volna el a 2019. január 8-án meghozott, 18/A.Bf.236/2018/7. számú határozat meghozatala során.
- [56] 3.1. Az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok alapján megállapította, hogy a Debreceni Törvényszék honlapján a 2019. évre – az alkotmányjogi panasz benyújtásakor – két ügyelosztási rend volt elérhető.
- [57] Az egyik ügyelosztási rend a 2019. január 1-je és 2019. május 1-je között hatályos ügyelosztási rend. Ebben az ügyelosztási rendben dr. Tóth Zoltán neve mellett megjegyzés szerepel: „a 2014.El.III.D.1.16/8. sz. elnöki rendelkezésre figyelemmel a kirendelés hatálya 2019. december 31.”
- [58] A másik ügyelosztási rend a 2019. május 1-jétől hatályos – módosított – ügyelosztási rend. Ebben az ügyelosztási rendben az érintett bíró kirendelésének tartamaként 2018. január 1-je és 2019. december 31-e került feltüntetésre.
- [59] 3.2. Az Alkotmánybíróság az indítványban állított alapjogsérelem súlyára tekintettel, az Abtv. 57. § (2) bekezdése alapján megkereste az indítványi kérelemmel érintett bíróság vezetőjét.
- [60] A Debreceni Törvényszék elnöke az Alkotmánybíróság megkeresésére kifejtette, hogy az érintett bíró vonatkozásában „adminisztratív hiba” folytán a Debreceni Törvényszék honlapján a korábbi, azaz a 2018. évi kirendelés dátuma szerepelt, azonban ez utóbb kijavításra került. A Debreceni Törvényszék elnöke csatolta továbbá a 2018. november 20-án kelt 2014.El.III.D.1.16/8. számú elnöki intézkedést, amely szerint az érintett debreceni járásbírósági bíró kirendelését a Debreceni Törvényszék elnöke a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 31. § (1) és (3) bekezdése alapján a 2014.El.III.D.1.16. számú elnöki intézkedéssel elrendelt, 2014. március 1. napjától kezdődően a Debreceni Törvényszékre teljes munkaidőre, másodfokú büntetőügyek tárgyalására 2019. december 31. napjáig meghosszabbította.
- [61] A Debreceni Törvényszék elnöke utalt arra is, hogy a kollégium tagjai ezen elnöki intézkedés ismeretében véleményezték a 2019. évi ügyelosztási rendet, amelyet ezért a kirendelés meghosszabbításának tényére tekintettel határozott meg.
- [62] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy a Debreceni Törvényszék 2019. évre vonatkozó – eredetileg elfogadott – ügyelosztási rendjében az érintett bíró kirendelésének időtartama adminisztrációs hiba folytán tartalmazott téves évszámot (2018). A Debreceni Törvényszék elnöke által igazoltan az érintett bíró az indítvánnyal támadott bírói döntés meghozatalakor a Debreceni Törvényszékre szabályszerűen kirendelt, és a 18/A.Bf. tanácsába szabályszerűen beosztott bíró volt.
- [63] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtettek alapján az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2020. január 21.

Dr. Juhász Imre s. k.,
helyettes tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/748/2019.

